

ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Необхідно вдосконалити законодавчу базу для розв'язання проблем з банками, а також вживати подальших кроків для того, щоб вона запрацювала у повному обсязі. Провести діагностичне дослідження та адресне обстеження банківського сектору, починаючи з великих та системно важливих банків (на частку яких припадає 60 відсотків активів банківської системи). Обсяг обстеження має бути чітко визначений таким чином, щоб воно включало у себе оцінку якості активів, позицію ліквідності, позабалансові позиції, управління ризиками та капітальну позицію. По завершенні діагностичного обстеження, забезпечити розв'язання проблем банків таким чином, щоб життєспроможні банки відповідали вимогам щодо мінімального рівня регуляторного капіталу, а нежиттєспроможні банки були ліквідовані.

Також необхідно надати фінансову підтримку життєспроможним банкам у формі рекапіталізації для того, щоб захистити реальний сектор економіки від потенційної кредитної скрути. Умови отримання такої підтримки будуть викладені у вигляді закону або постанови (попередній захід), а детальний розвиток ця тема отримає у нормативному документі, прийнятому НБУ. Фонд гарантування депозитів, координуючи свою діяльність з НБУ та Міністерством фінансів, здійснюватиме адміністрування коштів, які надаватимуться урядом конкретним банкам.

Внесення необхідних поправок та доповнень у законодавство для того, щоб полегшити справу розв'язання проблем банків (попередній захід), дадуть можливість НБУ та банківському нагляду здійснювати необхідні процедури з розв'язання проблем банків, у тому числі купівлю та прийняття активів, продаж цілого або частини банку, скорочення вартості частки у капіталі для існуючих акціонерів з тим, щоб поглинути втрати, понесені у процесі розв'язання проблем банків.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що НБУ та банківський нагляд, послідовно реалізуючи принципи МВФ, достатньо ефективно реалізує всі можливості свого розвитку згідно вимог та принципів МВФ. Основними моментами, на які НБУ, банківському нагляду та уряду України перш за все слід звернути увагу: запровадження програми реабілітації банківського сектору, рекапіталізація банків, проведення роботи з проблемними активами, застережні заходи щодо підтримки ліквідності, запровадження системи чистого побанкового моніторингу, встановити тісний контакт між банками та органами банківського нагляду, адресне обстеження банків.

Література

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України. - Режим доступу: www.rada.gov.ua
2. Матеріали сайту НБУ. - Режим доступу: www.bank.gov.ua
3. Гаєць В.В. Іноземний капітал у банківській системі України // Дзеркало тижня. - 2006. - №26. - с. 46
4. Матеріали Міжнародного центру перспективних досліджень / За ред. О.Шумило // www/isps.com.ua

Рецензент докт. екон. наук, професор Л.М. Худолей

657

*Кожухова Т.В., ст. викладач,
Криворізький економічний інститут
«КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ОБЛІК ЧАСТКОВИХ ОПЛАТ І ПОСТАВОК ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОПЕРАЦІЙ З ЕКСПОРТУ

В сучасних умовах розвитку та переорієнтації світової системи торгівлі, набуття Україною офіційного членства в СОТ відбуваються якісні зміни в економічних важелях управління, значно підвищуються вимоги до бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Бухгалтерський облік повинен не тільки відображати та систематизувати дані з метою узагальнення й одержання інформації про зовнішньоекономічну діяльність, а й забезпечувати необхідними даними з метою їх використання в управлінні підприємством.

Проблеми вдосконалення обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств завжди перебували в центрі уваги вчених-економістів. Значний внесок у вивчення окремих теоретичних проблем і розробку практичних рекомендацій зробили такі вітчизняні дослідники, як О.А. Бакурова, О.О. Беляков, І.В. Жиглей, Л.І. Ірха, Л.О. Кадуріна, Ю.А. Кузьмінський, Ю.М. Лисенков, І.А. Лукашова, О.В. Небильцова, І.В. Педь, О.В. Рура, О.І. Степаненко, Н.В. Федькевич.

Аналіз результатів досліджень свідчить, що в опублікованих працях в основному розглядаються загальні проблеми обліку операцій з експорту. Необхідне подальше дослідження специфічних проблем обліку операцій з експорту, яке дасть можливість розробити практичні

рекомендації в цьому напрямі, зокрема це стосується операцій з частковими та поетапними платежами і поставками, які є досить поширені при здійсненні таких операцій виробничими підприємствами. На жаль, ці питання більш висвітлені в періодичній літературі [1, с. 130-133; 2, с.124-129] і практично не розглядаються вітчизняними науковцями.

Метою статті є обґрунтування теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку операцій з експорту з частковими та поетапними платежами і поставками.

Розглянемо детально порядок обліку часткових оплат і поставок при здійсненні операцій з експорту виробничими підприємствами. Для бухгалтерського обліку при таких операціях важливо: правильно визначити дохід від реалізації; правильно визначити відношення заборгованостей, що виникають при часткових розрахунках, до монетарних чи немонетарних статей.

Відповідно до П(С)БО 15 «Доходи» [3], отримані попередні оплати (аванси) в бухгалтерському обліку не визнаються доходами, отже, отримана попередня плата відобразиться в обліку підприємства як кредиторська заборгованість перед покупцем.

Оскільки погашення заборгованості відбуватиметься шляхом реалізації продукції, то така заборгованість є немонетарною статтею та в подальшому не підлягатиме перерахунку на дату здійснення розрахунків. Відвантажена продукція підлягає відображенню у складі доходів підприємства від реалізації продукції.

Згідно п.6 П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», у разі одержання від покупця авансових платежів в іноземній валюті частинами та відвантаження частинами покупцеві немонетарних активів дохід від реалізації активів визнається за сумою авансових платежів із застосуванням валютних курсів виходячи з послідовності одержання авансових платежів [4].

Отже, доходи від реалізації продукції на експорт формуватимуться із двох складових з застосуванням таких валютних курсів:

- 1) у частині отриманої попередньої оплати – виходячи з курсу НБУ на дату її отримання;
- 2) у частині, що перевищує кредиторську заборгованість перед покупцем, що виникла внаслідок отриманого авансу – за курсом НБУ, що діяв на дату відвантаження продукції.

Для правильного визначення доходу від реалізації продукції на експорт при часткових оплатах і поставках та контролю за цими операціями пропонується організувати окремий облік за допомогою аналітичної відомості обліку операцій з експорту при часткових оплатах і поставках, яка представлена в табл.1.

У відомості за конкретним контрактом відображуються дані з оплати (дата, сума в іноземній валюті, курс НБУ на дату здійснення оплати, сума в гривнях) та відвантаження з зазначенням дати, фактурної вартості в іноземній валюті, курсу НБУ на дату відвантаження, фактурної вартості в гривнях, також довідково вказується митна вартість продукції.

За цими даними при відвантаженні продукції на експорт розраховується дохід від реалізації: якщо підприємством отримана попередня плата за продукцію, дохід розраховується із застосуванням курсу НБУ на дату її отримання, у разі, якщо відвантаження – перша подія, дохід розраховується за курсом НБУ, що діяв на дату відвантаження продукції.

У відомості щомісячно визначається сальдо, яке відображує залишок отриманої попередньої плати в іноземній валюті, курс валюти та суму в гривнях, а також підбиваються підсумки з оплати продукції, її відвантаження, окремо підбивається підсумок з доходу від реалізації продукції на експорт. Записи в відомості здійснюються по мірі здійснення операцій.

Великого значення набуває окремий облік одержаних авансів (попередніх плат) та реалізації продукції. Доцільно для обліку операцій з експорту вести два рахунки: субрахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними» і субрахунок 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Оскільки на одному рахунку не можуть вестися розрахунки з іноземними й вітчизняними контрагентами, найбільш прийнятним було б виділення розрахунків по авансах з нерезидентами на окремий рахунок. Тому субрахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними» може бути розділений на аванси, отримані в гривнях і іноземній валюті. В свою чергу, аванси в іноземній валюті можуть бути розділені на аванси в доларах США, в російських рублях, євро.

Пропонуємо введення таких субрахунків до субрахунку 681 «Розрахунки за авансами одержаними»:

- 6811 «Розрахунки за авансами одержаними в гривнях»;
- 6812 «Розрахунки за авансами одержаними в іноземній валюті - рос.рублі»;
- 6813 «Розрахунки за авансами одержаними в іноземній валюті - долари США»;
- 6814 «Розрахунки за авансами одержаними в іноземній валюті - євро».

ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

При реалізації продукції в рахунок отриманого авансу субрахунки 6812, 6813 кореспондують з кредитом субрахунка 362 «Розрахунки з іноземними покупцями». На субрахунок 362 обліковується виключно реалізація продукції (за дебетом, у кореспонденції з рахунками доходів) та надходження оплати за попередньо відвантажений товар (за кредитом, у кореспонденції з рахунками грошових коштів), а також відвантаження товару в рахунок авансу отриманого (за кредитом, у кореспонденції з субрахунками 6812, 6813).

За такою системою обліку неважко визначити курс НБУ, за яким надійшов аванс і який необхідно брати до уваги при визначенні доходу від реалізації. У разі великої кількості іноземних покупців та операцій з експорту за кожним із них буде легко визначити, яка подія відбувається (відбулася) першою: отримання авансу чи відвантаження товару.

Кредитове сальдо за субрахунками 6812, 6813 на кінець періоду чи на будь-яку іншу дату (аванси отримані у разі зміни курсу НБУ не підлягають перерахунку) покаже, крім суми кредиторської заборгованості перед покупцями (теж не підлягає перерахунку), суми, відповідно до яких визначатиметься дохід у періоді відвантаження товару в рахунок отриманих передоплат. Дебетове сальдо за субрахунком 362 покаже заборгованість покупців за раніше відвантаженими товарами.

Така система обліку допоможе розподілити монетарні та немонетарні заборгованості – тобто ті, що підлягають (субрахунок 362), або не підлягають (субрахунки 6812, 6813) перерахунку внаслідок зміни курсу НБУ (на дату розрахунків та на дату балансу).

Підсумовуючи сказане, розглянемо загальний порядок відображення часткових оплат та часткових поставок в бухгалтерському обліку з урахуванням наданих пропозицій (табл. 2).

Таблиця 2

Облік часткових оплат та поставок при експорті продукції

Дата операції	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
26.08.2008	Отримано на розподільчий рахунок попередню оплату за продукцію (курс НБУ 0,19957 грн./рос.руб.): 85420,99 рос.руб. х 0,19957 грн./рос.руб. = 17047,47 грн	314 «Розподільчий рахунок – рос.рублі»	6812 «Розрахунки за одержаними авансами в іноземній валюті – рос.рублі»	<u>85420,99</u> 17047,47
27.09.2008	Відвантажено продукцію (курс НБУ 0,19526 грн./рос.руб.): (85420,99 рос.руб. х 0,19957 грн./рос.руб.) + (192049,88 рос.руб. х 0,19526 грн./рос.руб.) = = 17047,47 + 37499,66 = 54547,07 грн	3621 «Розрахунки з іноземними покупцями (Росія)»	70111 «Дохід від реалізації готової продукції на експорт (Росія)»	<u>277470,87</u> 54547,07
27.09.2008	Проведено залік заборгованостей 85420,99 рос.руб. х 0,19957 грн./рос.руб. = 17047,47 грн.	6812 «Розрахунки за отриманими авансами в іноземній валюті-рос.рублі»	3621 «Розрахунки з іноземними покупцями (Росія)»	<u>85420,99</u> 17047,47
03.10.2008	Отримано остаточну доплату за відвантажену продукцію (курс НБУ 0,18859 грн./рос.руб.) 192049,88 рос.руб. х 0,19526 грн./рос.руб. = 37499,66	314 «Розподільчий рахунок- рос.рублі»	3621 «Розрахунки з іноземними покупцями (Росія)»	<u>192049,88</u> 37499,66

Застосування запропонованої аналітичної відомості бухгалтерського обліку операцій з експорту при поетапних і часткових оплатах і поставках в практиці виробничих підприємств допоможе бухгалтеру не тільки правильно розрахувати дохід від реалізації експортної продукції, але і контролювати виконання експортного контракту. Ведення субрахунків для обліку одержаних авансів в іноземній валюті окремо в російських рублях, доларах США, євро дасть змогу систематизувати інформацію щодо розрахунків з експорту.

Література

1. Валютні операції: порядок здійснення та облік / Ред. Я.Кавторєва.- 6-те вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2009. – 320 с.
2. Войтенко Т. ЗЕД: бухгалтерський і податковий облік у подробицях/ Т.Войтенко. - Х.: Фактор, 2007. – 400 с.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99р. № 290, із змінами і доповненнями. – <http://www.liga.net/>.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193, із змінами і доповненнями. - <http://www.liga.net/>.

681.1

*Карабаза І.А., ст. викладач,
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

АНАЛІЗ СТРАТЕГІЧНИХ СЕГМЕНТІВ СВІТОВОГО РИНКУ ГІРНИЧОГО МАШИНОБУДУВАННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕКСПОРТЕРІВ

В умовах ринкової конкуренції ефективний збут на внутрішньому та зовнішніх ринках продукції гірничого машинобудування можливий лише за ґрунтовного аналізу сучасного стану гірничого машинобудування в розрізі дослідження чинників забезпечення конкурентоспроможності, при цьому дослідження стратегічних сегментів ринку гірничого машинобудування для українських експортерів видається особливо актуальним.

Дослідження проблем підвищення конкурентоспроможності продукції машинобудування та обґрунтування стратегії підприємств в умовах виходу на нові цільові ринки здійснювали в своїх працях такі вчені, як С.В. Галілей, В.Г. Герасимчук, М.О. Горбашевська, М.Є. Довгань, М.Б. Ковальчук, В.І. Ландик та інші. М.О. Горбашевська вказує, що «для нормального розвитку машинобудівного комплексу велике значення мають: додатковий поштовх розвитку окремих галузей економіки; підвищення конкурентоспроможності окремих підприємств на національному ринку; формування ефективної міжнародної спеціалізації машинобудівного комплексу України в системі світового господарства» [1, с.58-65]. С.Б. Романишин, Н.І. Горбаль аналізуючи стан та тенденції розвитку машинобудівної галузі, зазначають що серед номенклатури експорту переважають: механічне обладнання, машини та механізми, транспортні засоби, прилади тощо [5, с. 131-142]. Я.П. Ухачевич, С.В. Галілей, досліджуючи аспекти розвитку машинобудування в Україні, вказують, що частка продукції машинобудування в загальній промисловій продукції України є низькою і тому за показником інноваційного розвитку держава Україна знаходиться на низькому рівні розвитку, хоча всі види машинобудування присутні в країні [3, с. 227-235; 2, с. 283-290].

Не зважаючи на велику кількість наукових публікацій, які присвячені аналізу стану та тенденцій розвитку машинобудування в Україні, не дослідженими залишаються стратегічні сегменти світового ринку гірничого машинобудування для українських експортерів, основні конкуренти українських постачальників гірничого обладнання на ринках збуту, технічні та економічні параметри конкурентоспроможності гірничої техніки тощо.

Метою статті є визначення стратегічних сегментів світового ринку гірничого машинобудування для українських експортерів, з'ясування основних гравців на ринку гірничого машинобудування та позицій українських товаровиробників на ньому.

Згідно з прогнозами світовий попит на спеціалізовані гірські машини і обладнання, буде збільшуватися на п'ять відсотків на рік до 2013 року. Ціни на корисні копалини (метали, мідь, залізну руду) в останній час мають тенденцію до зростання, це призводить до активізації зусиль щодо видобутку руд, що збільшує попит на гірниче устаткування у світі.

Найбільш прибутковим ринком гірничого машинобудування в світі є ринок Китаю, Індії, Азіатсько-Тихоокеанського регіону [3, с. 228].

Попит на гірничо-шахтне устаткування в Китаї зріс, безпосередньо в результаті інвестицій у місцеву гірничодобувну промисловість. Видобуток вугілля зріс майже у два рази з 2001 по 2007, що відображає потребу країни в енергії. Китай також є одним з основних джерел сировини на світовому ринку, зокрема залізної руди та бокситів. Останнім часом Китай перетворився у великого виробника гірничовидобувної техніки, завдяки зростаючій гірничодобувній промисловості країни.

Інші великі азіатські ринки гірничо-шахтного обладнання, - це ринки Австралії та Індії. Подібно Китаю, в Індії спостерігається істотне зростання видобутку вугілля. Австралія є провідним виробником бокситів і залізної руди. В Азії очікується істотне збільшення попиту на ринках